

Het verhaal van Esseghem (22)

Rik Coolsaet

De schuilkelder van Esseghem

Een geheim is het nooit geweest – al zijn veel Esseghemmenaren het in de loop der jaren vergeten: de wijk herbergt nog altijd een échte, historische schuilkelder.

De jaren dertig waren jaren van economische crisis en politiek onbehagen. Wereldwijd liepen de spanningen hoog op. Italië lijfde Abessinië (het huidige Ethiopië) in terwijl de wereld toekeek, Japan viel China binnen, en in Europa woedde de bloederige Spaanse Burgeroorlog. De tragedie van het Duitse bombardement op de mijnstad Guernica werd door Pablo Picasso vereeuwigd. Ondertussen greep de nazipartij in Duitsland de totale macht. Overal in Europa waren vreemdelingen de zondebok.

Die internationale dreiging liet Jette niet onberoerd. De gemeente toonde zich destijds zelfs opmerkelijk vooruitziend. In oktober 1937, ruim anderhalf jaar vóór de Belgische regering met richtlijnen kwam om burgers te beschermen tegen luchtaanvallen, kreeg architect Camille Damman van de gemeente de opdracht om in de kelders van School 5 een *'gepantserde schuilplaats-hulppost voor het passief verweer'* te bouwen. School 5 – de toen gloednieuwe meisjesschool in de Esseghemstraat, die we nu kennen als de Jacques Brelschool – was op dat moment bijna klaar. De kelder moest niet alleen bestand zijn tegen vliegtuigbommen, maar ook tegen gasaanvallen – de absolute nachtmerrie uit de Eerste Wereldoorlog. Kosten noch moeite werden gespaard: met gepantserde deuren, luchtdichte sassen en desinfectieruimtes hing er een stevig prijskaartje van 800.000 frank aan het project.

In april 1939 was de bunker af. Voertuigen konden binnenrijden via de Dansettestraat, en aan de Joseph Loossensstraat (toen nog de Kleine Esseghemstraat) was een identieke uitgang voorzien. Vrijwilligers in uniform bemanden de post en gaven in de school regelmatig infosessies aan de buurtbewoners over wat te doen bij een luchtaanval.

Vijf maand later viel Duitsland Polen binnen. Europa was opnieuw in oorlog. Of de schuilkelder van Esseghem in de oorlogsjaren daadwerkelijk gebruikt werd, is niet bekend. Na de bevrijding van Brussel werd de aanpalende School 4 – vandaag de school Vande Borne – opgeëist om Amerikaanse troepen te herbergen. Toen ze in januari 1946 vertrokken, was dat de laatste Brusselse school die werd vrijgegeven.

